

активної педагогічної практики такого роду демонстрації були проведені в сьомому та дев'ятому класах. Було помічено, що цікавість дітей під час уроку різко зростала при проведенні хімічних дослідів. Можна стверджувати, що широке використання демонстрацій є доцільним при поясненні хімічних явищ і т.д., тому що візуалізація допомагає дітям шкільного віку зрозуміти, усвідомити та побачити дію хімічних законів у житті.

Під час проведення позакласного заходу з хімії – гри «Біла Періодичної системи» особлива увага належала «цікавим» дослідом. А саме: «Спалахування калій перманганату з гліцерином», «Взаємодія металевого калію з водою» тощо. Вони сприяють виконанню тих важливих навчально-виховних завдань, які стоять перед школою на сучасному етапі. Виконані хімічні досліди є гарним засобом активізації пізнавальної діяльності учнів.

Отже, саме хімічний експеримент є джерелом знань і критерієм істини. При цьому активізується розумова діяльність учнів, розвиваються пізнавальні здібності.

Література

1. Астахов О.І., Николаєва Г.М. Методика і техніка хімічного експерименту в середній школі, Посібник для вчителів. – К.: Радянська школа. – 1965. – С. 3-11.
2. Найдан В. М., Грабовый А.К. Использование средств об обучения на уроках химии: Пособие для учителей. – К.: Рад. школа, 1988. – 218 с. – на укр. языке.

КРИЗА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК РЕЗУЛЬТАТ ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО НЕБЕЗПЕЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Бережна Н.М. (Полтава)

Проблеми зв'язку кризи навколишнього середовища і застосування екологічно-небезпечних технологій досліджувалися багатьма вченими, зокрема Юрченко Л. І. в своїх працях говорить, що криза навколишнього середовища зумовлена не лише зростаючими масштабами сучасного виробництва, а й появою нових екологічно небезпечних технологій, підвищенням енергомісткості виробничих процесів, витісненням натуральних матеріалів штучними, синтетичними, які не «вписуються» в природний кругообіг речовин у біосфері [5].

Методологічні підходи до екологізації технологій виробничих процесів досліджували такі вчені як: В. Барякін, Г. Добров, І. Зайцева, В. Лось, А. Ловенс, Кухарь, І. Сухорукова, Р. Перельот, Е. Шумахер та інші вчені.

Сьогодні практично вся національна природоохоронна політика України регулюється Основними напрямками державної політики України в галузі охорони навколишнього природного середовища, природних ресурсів і в гарантуванні екологічної безпеки. З'являються нові завдання, визріває необхідність перегляду багатьох пунктів цих Основних напрямків [3].

Вибір технологічного майбутнього – проблема різнобічна, оскільки розробка перспективних моделей, здатних зменшити технологічну напругу, належить не тільки до загальнотеоретичних проблем, а й до спеціальних.

Обговорення проблеми «відповідної технології» проводиться в межах доповідей «Римського клубу», різних програм ООН із навколишнього

середовища, інших міжнародних і національних організацій та Інститутів.

Саму ідею екологізації виробництва як процесу заміни відкритої системи існуючих технологій замкнутим циклом природокористування, хоч і з деяким запізненням, суспільством було сприйнято позитивно.

При аналізі конкретної технології природокористування необхідно звертати увагу не тільки на її безпосередні результати, а й на те, як вона «вписується» в кругообіг речовин у системі «природа – суспільство – природа».

В. Барякін справедливо зазначає «... дослідження, що проводяться в природоохоронній галузі, абстраговані від багатьох параметрів, які впливають на технологію простору; часу; системної зв'язності; оптимального використання речовини, енергії та інформації; надійності та безпеки; своєчасності ремонту і реконструкції; економічної й екологічної рентабельності» [1].

Виробнича інфраструктура більшості країн світу не є природоохоронною. Майже повсюдно діють стереотипи підкорювача природи: «природа з усім упорається сама», «на наш вік вистачить», «апокаліпсис все одно неминучий -тому бери все, що можна взяти» та ін.

Концепція, на основі якої приймалися і розроблялись заходи щодо охорони природи, виявилася помилковою, оскільки спиралась на хибні уявлення про можливість створення «екологічно-чистих» господарств, і не узгоджувалася з законом збереження та другим законом термодинаміки. «Все, що виробляє людина, є відходами, які потрапляють у біосферу, і тому безвідходних технологій –бути не може. Сучасні технології – це інструмент, за допомогою якого людина споживає значно більше, ніж Природа може продукувати, тобто порушує екологічні закони» [2].

Державне управління охорони навколишнього природного середовища спільно з громадською організацією «Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля» за фінансової підтримки Організації з економічного співробітництва і розвитку протягом 2007 року реалізовували пілотний проект «Екологічний рейтинг підприємств – забруднювачів Львівщини». Екологічний рейтинг проводився за результатами діяльності підприємств – забруднювачів у 2006 році. .

За результатами реалізації пілотного проекту «Екологічний рейтинг підприємств – забруднювачів Львівщини» 22 підприємства потрапили до «чорної» категорії, 7 підприємств – до «червоної» категорії, 8 підприємств – до «жовтої» категорії, 8 підприємств – до «синьої» категорії, до «зеленої» категорії не потрапило жодне підприємство.

Термін «екотехнологія» нині вживається скоріше як семантична конструкція, що відображає прагнення людини до створення виробничих процесів.

За умов дефіцитності ресурсів і прагнення одержати найбільшу віддачу в можливо короткі терміни, вибір технології повинен бути зорієнтований на технічну простоту, низьку вартість заміни, повільне старіння, високу надійність і низьку ціну. Проблема вибору технологій заслуговує найпильнішої уваги як учених, інженерів, так і керівників, відповідальних за науково-технологічну і екологічну політику [4].

Небезпечно сподіватися подолати екологічну кризу тільки за допомогою технології як такої. Фактично той небезпечний спосіб мислення, який зробив цю кризу найважливішою проблемою, і ґрунтується по суті на уявленні про здатність нової технології вирішити всі наші проблеми.

Література

1. Барякін В. М. Можливості та межі екологізації технологій // В. М. Барякін. Філософ. і соціолог. Думка. – 1992. – №6.
2. Гесірук С.А. Еколого-економічні аспекти природокористування / С.А.Гесірук. – К.: Наук. Думка, 1982.
3. Добров Г.М., Перелет Р. А. НТР и природоохранная политика / Г. М. Добров, Р.А. Перелет. – К.: Наук. Думка, 1996.
4. Лось В. А. Взаимоотношения общества и природы / В.А.Лось – М.: Знание, 1989.
5. Юрченко Л. І. Технології в системі економічних та соціально-екологічних змін / Л.І.Юрченко. – К.ВД «Професіонал». – 2004. – С. 153-167.

ПРО ЗНАЧЕННЯ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЯКОСТЕЙ КЕРІВНИКА У ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Бернацька К., Ленкова О. (Полтава)

Досягнення будь-якої організації здійснюється шляхом керуючих впливів на людей, які активізують їхню роботу. Основною формою такого впливу є управлінські рішення.

Джон Уйат наголошував, що люди йдуть не за програмами, а за керівниками, які їх надихають.

Успішна управлінська діяльність значною мірою залежить від морально-психологічних особливостей управлінця, бо вони виступають базисом його поведінки. Навіть у типових ситуаціях управлінці однакової кваліфікації діятимуть у залежності від бачення ситуації, уподобань, досвіду тощо.

Багато керівників у процесі прийняття рішень орієнтуються на зовнішні і внутрішні чинники («внутрішня стратегія»). Керівники з внутрішньою стратегією вважають, що ефективність управлінських рішень залежить від їх компетентності, знань, досвіду, уміння працювати з людьми. Керівники із зовнішньою стратегією пояснюють свої успіхи й невдачі об'єктивними обставинами, на які вони не можуть істотно впливати, а тільки враховують їх особливості. Вони працюють менш ефективно, оскільки їм не вистачає активності й ініціативності, конструктивних дій в екстремальних ситуаціях, стійкості до тиску «зверху» і «знизу», вдало використовувати інформацію тощо.

Велике значення у прийнятті управлінських рішень має мотивація керівника, чим вона сильніша, тим продуктивніше є процес прийняття рішень управлінцями.

Прийняття управлінських рішень є творчим процесом. Здатністю до творчості наділена кожна особистість, хоча не у всіх вона належно розвинена і переростає у можливість створення суб'єктивно нового продукту. У нетворчого управлінця ослаблена сила інтуїції, унеможливлене натхнення. Творча людина ж завжди проявляє інтерес. Нетворча породжує недовіру, підозру.

За нашими спостереженнями продуктивні рішення приймають керівники цілеспрямовані з позитивним мисленням, які проявляють повагу до своїх підлеглих. Успішні рішення виробляє той керівник, який підтримує ініціативу працівників, терпимо ставиться до слабкостей працівників; він вміє побачити в кожній людині найкраще.

Позитивний результат має керівник, який розумно ставиться до